

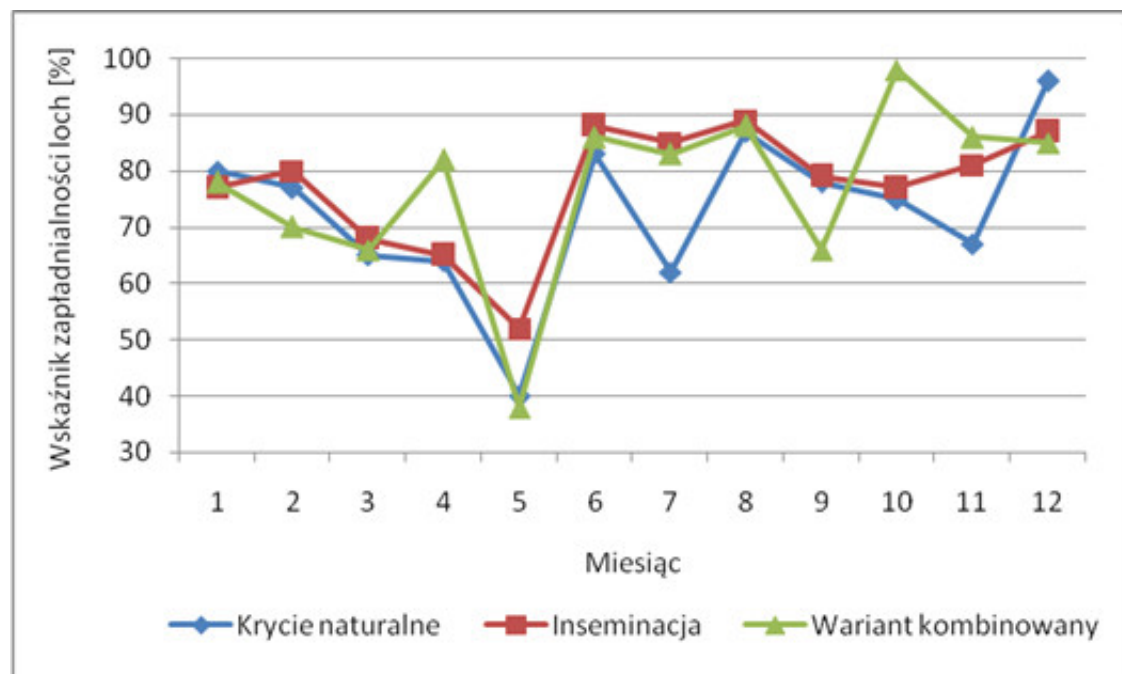
Krycie sów: inseminacja czy krycie naturalne?

Autor: prof. dr hab. inż. Damian Knecht

Data: 18 sierpnia 2019

Wybór właściwego systemu krycia jest jednym z elementów pozwalających na maksymalne wykorzystanie potencjału rozrodczego. Zależy on tylko od samego producenta, jego wiedzy, doświadczeń, konsekwencji oraz umiejętności w zarządzaniu stadem. Na co zatem postawić: na inseminację czy krycie sów naturalne?

Dobór odpowiedniego systemu krycia zminimalizuje problemy związane z rozrodem. W konsekwencji pozwoli zmniejszyć koszty produkcji (patrz rys. 1). Warto pamiętać, że właściwe wykorzystanie zwierząt to jeden z gwarantów zwiększenia opłacalności produkcji. W dobie wzrastającej konkurencji na rynku wieprzowiny, należy doskonalić własny system produkcji.



Rys. 1. Wskaźnik zapładnialności loch w zależności od sposobu krycia (Źródło: Kawęcka M., Dłużak

Z., Pietruszka A., Delikator B., 2007)

Inseminacja to mniejszy koszt

Na początku należy podkreślić, że **inseminacja jest tańszym rozwiązaniem** w porównaniu z kosztami utrzymania knurów w stadzie. Krycie świń naturalne, uwzględniając koszty bezpośrednie, bez dodatkowych zalet wynikających z wyższego wskaźnika częstotliwości oproszeń oraz wykorzystania lepszej jakości materiału genetycznego, jest tańszym rozwiązaniem jedynie **w stadach liczących ok. 15–25 loch**. W większych stadach nie wystarczy bowiem jeden knur. Wtedy uzasadnione jest korzystanie z unasiennienia, przy jednoczesnym utrzymywaniu przynajmniej jednego knura, który jest wykorzystywany do **wyszukiwania rui oraz ewentualnie krycia loch trudnych**.

Należy pamiętać, że do pierwszego krycia należy użyć młodą lochę wykazującą silne objawy rui, która będzie dopasowana do knura swoimi rozmiarami. Pierwsze krycie powinno być w pełni nadzorowane!

Knury wykorzystywane do krycia świń naturalnego często postrzegane są zazwyczaj gorzej od knurów, od których pozyskiwane jest nasienie do inseminacji. Pomimo faktu, iż bardzo dobrze spełniają swoją rolę w stadzie. W praktyce często obserwowano, że tzw. **knury inseminacyjne**, których nasienie nie spełniało minimalnych wymagań dla takich zabiegów, były używane przez długi czas w **kryciu naturalnym, dając liczne, zdrowe potomstwo**.

Zakup knura wymaga jednak od producenta znajomości **zasad utrzymania, pielęgnacji i specyfiki jego żywienia**. Dobry knur powinien charakteryzować się:

- wysokim tempem wzrostu,
- dobrym wykorzystaniem paszy,
- dobrym libido,
- wysoką jakością nasienia,
- wysoką mięsnością,
- mocną konstytucją oraz zdrowymi kończynami,
- a także właściwym temperamentem.



Odpowiedni dobór knura lub nasienia do inseminacji pozwoli uzyskać zdrowe prosięta.

Należy także posiadać **świadczenie zdrowia knura, które musi zawierać adnotację, że zwierzę jest wolne od brucellozy i choroby Aujeszky'ego**. W gospodarstwie knur powinien ponadto zostać poddany szczepieniom profilaktycznym oraz odrobaczaniu.

Warto także wspomnieć, że pierwsze krycie sów należy być przeprowadzone z użyciem młodej lochy wykazującej silne objawy rui, która będzie dopasowana do knura swoimi rozmiarami. Pierwsze krycie sów powinno być w pełni nadzorowane!

W jakich warunkach trzymać knury?

Przyjęto, że wybór **ściółowego systemu utrzymania wpływa istotnie na jakość nasienia**. Stwierdzono bowiem, że nasienie knurów utrzymywanych w systemie ściółkowym (w porównaniu ze zwierzętami utrzymywanymi bez ściółki) **ma wyższą jakość**.



To, w jakich warunkach będziemy trzymać knury, wpłynie na jakość nasienia.

Knurom należy także zapewnić odpowiednie **warunki sanitarne oraz właściwe usytuowanie i wyposażenie kojca**. Zwierzęciu należy umożliwić obracanie się, słuchanie, wąchanie i kontakt z innymi świniami. Powierzchnia kojca przypadająca na dorosłego osobnika powinna wynosić **przynajmniej 6 m²**. Jeśli kojec jest miejscem, w którym odbywa się krycie, to nawet 10 m². Pomieszczenie, w którym utrzymuje się knury, musi zapewniać dostateczną ilość światła – **dostępnego przez ok. 12 godz./dobę**. Istotne jest też zapewnienie w kojcu dobrej wentylacji, tak by w okresie zimowym wymiana powietrza wynosiła 20 m³, natomiast w okresie letnim ok. 100 m³. W okresie letnim bardzo ważnym jest utrzymanie temperatury poniżej 25°C. Wilgotność względna powinna wynosić ok. 70%. Kojec powinien być w dodatku **dezynfekowany 3–4 razy w roku**.

Knur w dobrej formie

Najważniejsze jest jednakże utrzymywanie osobnika w **dobrej kondycji**. W praktyce obserwuje się, że knury dość często są żywione zbyt obficie, co powoduje, że stają się ociężałe, a wskutek tego mniej sprawne i przydatne, a krycie świń mniej efektywne.

Ponadto **knury do wieku ok. 12 miesięcy** powinny być eksploatowane w sposób ograniczony. Starsze zwierzęta mogą być użytkowane częściej, nawet 16 razy w miesiącu. Warunkiem jest, aby po tygodniu intensywnego krycia świń miały zapewnioną **5–6-dniową przerwę**.

Istotna temperatura w chlewni



Aby otrzymać zdrowe prosięta, należy zadbać o zdrowie zarówno knura, jak i lochy.

Producent powinien na bieżąco monitorować stan zdrowia zwierzęcia, jego apetyt oraz stan kończyn. Uwagę trzeba zwracać również na temperaturę panującą na zewnątrz – jeśli wynosi ona **30°C i więcej**, może to spowodować zmniejszoną chęć krycia, pogorszenie jakości nasienia knurów (w postaci obniżonej ilości plemników w ejakulacie oraz zwiększenia się odsetka plemników posiadających wady). Jednym ze sposobów ograniczających wysoką temperaturę w chlewni jest np. **zastosowanie zraszaczy**. W przypadku braku możliwości zainstalowania systemu chłodzącego, należy zmniejszyć odczuwalność zbyt wysokich temperatur poprzez **polewanie posadzki wodą**. W okresie wysokich temperatur wskazane jest również **podawanie knurom witaminy C**.

A może krycie świń metodą inseminacji?

Wraz z intensyfikacją chowu świń, czyli poprawą ich wydajności, znaczenie [inseminacji](#) zwiększyło się. Oczywiście, jak każda metoda stosowana w produkcji zwierzęcej, ma ona swoje zalety i wady. Stosowanie inseminacji we właściwy sposób pozwala m.in. **lepiej wykorzystać potencjał genetyczny zwierząt**. Jej wykorzystanie umożliwiło osiągnięcie postępu w dziedzinie oceny nasienia, konserwacji i jego utrzymania.



Wybór odpowiedniej metody zapłodnienia pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału genetycznego zwierząt.

Należy jednak pamiętać, że procedura właściwego unasienniania **powinna składać się z kilku etapów**: pobierania nasienia, jego badania, rozrzedzania i konfekcjonowania, przechowywania, a następnie dopiero unasienniania loch. Podejmując decyzję o zastosowaniu inseminacji, należy również znać wszystkie **konsekwencje** użycia tej metody.

Wady i zalety

Do zalet można zaliczyć:

- bardziej ekonomiczne wykorzystanie ejakulatu niż przy kryciu naturalnym,
- przyspieszenie postępu hodowlanego poprzez użycie najlepszych rozplodników,
- możliwość użycia nasienia knura na szerszą skalę,
- dokładniejszą ocenę wartości hodowlanej,
- szybsze wykrycie knurów nieplodnych dzięki badaniom laboratoryjnym,
- ograniczenie przenoszenia chorób.

Stosowanie inseminacji we właściwy sposób pozwala m.in. lepiej wykorzystać potencjał genetyczny zwierząt.

Wadami tej metody są błędy podczas inseminacji, spośród których najczęściej popełniane są:

- słabe rozpoznawanie objawów rui,
- niesprawdzenie odruchu tolerancji,
- zbyt wczesne wykonanie zabiegu,
- narażenie nasienia na silne wahania temperatur,
- narażenie nasienia na działanie promieni słonecznych,
- przechowywanie w zbyt niskiej temperaturze, poniżej 15°C,
- używanie niesterylnego katetera,
- nieprzestrzeganie rygorów higieny, co powoduje stany zapalne,
- niedokładne wprowadzenie pipety do macicy,
- wywoływanie fałszywego odruchu tolerancji poprzez podanie paszy do koryta,
- nadmierny hałas w trakcie inseminacji,
- wykonywanie zabiegu na losze wykazujące objawy zdenerwowania.

Jak więc widać, przed wyborem odpowiedniej metody, należy dobrze przeanalizować wszystkie wady i zalety obu metod, aby krycie świń przebiegało bez problemów i było efektywne.